

Multiplace – otevřenost v kultuře otevřenosti

Palo Fabuš

V PŮLCE DUBNA se již tradičně konal v několika městech v Čechách, v Polsku a na Slovensku festival síťové kultury Multiplace. Ačkoli jsem sám přijal pozvání udělat v rámci tohoto osmého ročníku přednášku, nemohu jinak, než být k němu kritický. Předmětem mé kritiky však není průběh festivalu či práce jeho organizátorů (resp. jejich vlastními slovy: koordinátorů), ale soubor idejí a motivací, na nichž Multiplace nejen jako festival, ale i jako síť lidí a organizací stojí a funguje.

Ideově vychází festival z novomediálního nadšení konce 90. let spojeného s očekáváním nového kulturního paradigmatu stojícího na předpokládaných inherentních vlastnostech digitálních technologií, jako je otevřenost a participativnost. A přestože festival nálepkou nových médií již před pár lety odhodil a nahradil novou - síťovou, tyto centrální ideje zůstaly. Síť jsou dnes dominantní abstrakcí popisující procesy a vztahy v politice, ekonomice a kultuře, které na své členy v prudce proměnlivém prostředí kladou nároky flexibility a propojenosti jakožto sebezáchovných mechanismů. Účinnost tradičních hierarchií je v této situaci omezená a navíc je jejich význam jakožto tradičních mocenských forem útluhu předmětem oprávněné kritiky. Natolik je festival aktuální a jeho existence k věci. Veškerá jeho snaha je však na základě téhož zevnitř efektivně podkopávána tím, jak důsledně a zarputile tyto ideje realizuje, aniž by brala do úvahy jejich již tolikrát prokázané limity. Jeho hlavní přednost se tak paradoxně obrací v jeho hlavní nedostatek.

Náplň festivalu představují především au-

diovizuální představení, performance vycházející ze situacionistické tradice, improvizace, workshopy orientované na novomediální produkční nástroje a různorodé metody kulturní produkce, přednášky a prezentace studentů i vyzrálejších projektů, které většinou míří k neustále omílané audiovizualitě, ať už ze strany humanitních věd, či výtvarných oborů. Tedy to, že má festival určité zaměření, by bylo zcela ve shodě s ideovým pozadím, kdyby tak vehementně nepodtrhávalo otevřenost, poněvadž její povahou je právě opak.

Nejde samozřejmě o uzavřenost organizační, nýbrž diskurzivní. Ta byla novým médiím vyčítána odjakživa a v podobě Multiplace nachází své pokračování. A to jednak v podobě ezoteričnosti jednotlivých akcí či celkovou programovou skladbou, která přestože používá rétoriku otevřenosti, zůstává v úzkém pásmu svých východisek. Průvodní texty a propagační materiály se hemží „sémantickými vraky“ díky nadužívání pojmů, jako je experimentální či svobodný.

Navíc tím, že do festivalové sítě má možnost zapojit se kdokoli a podílet se tak (autonomně, ale ne synergicky) na výsledném programu, drží se co do počtu akcí kvantitativně trvale vysoko, jejich úroveň však výrazně kolísá, čímž na celkovém dojmu z festivalu zanechává pachut' nevyzrálosti, druhořadosti, resp. určité nedodělanosti. Ideje otevřenosti a spolupráce jsou zkrátka pomýleně vnímány jako hodnoty cílové, a ne jako pouhé prostředky, kterými vždy zůstanou. Festival tak není schopen vymanit se z ideologického sevření, a to i když jde o sevření na pohled pozitivně laděné.

Teoriím informační společnosti se často vyčítá jejich nedostatečná provázanost s reflexí historických procesů, na čemž je poukazována tendence dnešní společnosti žít jen v přítomnosti. Ignorováním toho, čím společnost za posledních několik desítek let prošla, vidí tyto teorie výrazný předěl tam, kde jde ve skutečnosti o kontinuální radikalizaci historických tendencí. Tento druh „ztráty paměti“ se nevyhýbá ani festivalu Multiplace.

Ten chce totiž být festivalem pro současného člověka, nabízí mu však to, co mu už dávno neschází - nabízí otevřenost člověku, který je současnou společností zahlcován přemírou možností, propaguje spolupráci a tzv. participativní umění v kultuře, jejíž členové už dávno nenacházejí potřebu kolektivity a „spojených sil“ a spokojeně jdou za osobními cíli, nabízí platformu k seberealizaci v prostředí, které je „přeplatformováno“ do té míry, že nezbývá než konstatovat představu o potřebách participace a diskusí jako neúměrně nafouklou, nabízí tzv. svobodné umění lidem, kteří jsou svobodní jako nikdy předtím, a to až tak, že se jim z toho točí hlava a oni se marně chápou opěrných bodů, které už tady nejsou... vyzývá „Pojďme něco spolu dělat!“ ve chvíli, kdy už vlastně nikdo neví „Chto delat?“ Festival však bohužel ke snaze najít na tuto otázku odpověď nepřispívá, je netečný vůči všudypřítomnému průvanu a otevírá další okno.

Palo Fabuš je kritik a publicista.

PURE DATA WORKSHOP_Multiplace 2008, Brno, foto: multiplace.org

RE: Multiplace – otevřenost v kultuře otevřenosti

Multiplace vznikol spontánne ako spoločná iniciatíva ľudí s pozadím v kunsthistorii, kurátorstve, výtvarnej tvorbe, a muzikológii. Pôvodným impulzom teda nebolo ani tak nadšenie techno evangelistov či cyberpunkerov, ako skôr frustrácia zo zaostávania miestnej výtvarnej a hudobnej scény za svetovou, z exotičnosti východoeurópana v Linzi či Berlíne. Kultúra zdieľania a sociálneho tepla v (pro-

blematickom) prostredí „nových médií“ nám dávala nádej pre autonómne hľadanie, experimentovanie a objavovanie veľmi diverzných ciest k spoločnému cieľu: lepšej spoločnosti. V tomto sme naďalej idealistami všetci. Smutné tvrdenia o kultúre spokojných „one-man-shows“, nám pripomínajú opak: túžbu po tom, že nám budú ostatní rozumieť natoľko, že nájdeme odvahu rozšíriť svoje osobné ciele na spoločné sny. Koordinovane otvorená dramaturgia tento rok

do festivalu priniesla relevantné kultúrno-spoločenské témy ako mediálny aktivizmus, alternatívne ekonomiky, sociálne siete, pro-kreatívny copyright, či ekologické mediálne umenie. Hľadať cieľ Multiplace v jeho otvorenosti je podobne pomýlené, ako zastávať nestrannú vedeckú pozíciu, ktorá sa ironicky vzdáva generovania riešení.

Multiplace.org

Diskuse pokračuje na: multiplace.org/pipermail/mtp-teoria/2009-April/thread.html